

Finansal Risk Algısının Yatırımlarda Davranışsal Finans Eğilimi Üzerindeki Etkisinde Finansal Okuryazarlığın Aracı Rolü

The Mediating Role of Financial Literacy in the Effect of Financial Risk Perception on Behavioral Finance Tendency in Investments

Tuğba DİKBAŞ ÇAVUŞ

Doktorant, Kayseri Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
İşletme A.B.D., tuğbaranadikbas@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0966-2353>

Makale Başvuru Tarihi: 17.11.2024

Makale Kabul Tarihi: 31.12.2024

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Emre Hayri BARAZ

Dr. Öğr. Üyesi, Kayseri Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi,
Muhasebe ve Finans Bölümü, emrebaraz@kayseri.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-5779-2825>

ÖZET

Bu çalışma, finansal risk algısının yatırım kararlarında davranışsal finans eğilimlerini nasıl etkilediğini ve finansal okuryazarlığın bu süreçteki aracı rolünü incelemektedir. Davranışsal finans, bireylerin yatırım kararlarını etkileyen irrasyonel davranışları ve bu davranışların altında yatan psikolojik faktörleri ele alır. Finansal risk algısı, bireylerin belirsizlik ve risk karşısında nasıl tepki verdiklerini ifade ederken, finansal okuryazarlık bireylerin bu riskleri anlama ve yönetme yeteneğini artırır. Çalışma, finansal risk algısı ile davranışsal finans eğilimleri arasındaki ilişkiyi ve bu süreçte finansal okuryazarlığın aracı rolünü teorik ve ampirik literatür ışığında detaylı bir şekilde analiz etmektedir. Elde edilen veriler SPSS ve AMOS programlarıyla analiz edilmiştir. Bu çalışmanın bulguları, finansal okuryazarlık ve finansal risk algısının yatırım kararları üzerindeki davranışsal eğilimler üzerindeki etkisini desteklemekte ve finansal okuryazarlığın bu süreçte aracı bir rol üstlenebileceğini göstermektedir. Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) sonuçları, finansal risk algısının davranışsal finans eğilimleri üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu ve finansal okuryazarlığın bu etkiyi olumlu yönde şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Finansal Risk Algısı,
Davranışsal Finans Eğilimi,
Finansal Okuryazarlık,

ABSTRACT

This study examines how financial risk perception influences behavioral finance tendencies in investment decisions and explores the mediating role of financial literacy in this process. Behavioral finance addresses the irrational behaviors that affect individuals' investment decisions and the psychological factors underlying these behaviors. Financial risk perception reflects how individuals respond to uncertainty and risk; financial literacy enhances their ability to understand and manage these risks. The study provides a detailed analysis of the relationship between financial risk perception and behavioral finance tendencies, as well as the mediating role of financial literacy, in light of theoretical and empirical literature. The collected data were analyzed using SPSS and AMOS software. The findings of this study support the impact of financial literacy and financial risk perception on behavioral tendencies in investment decisions, demonstrating that financial literacy may assume a mediating role in this process. The results of the Structural Equation Modelling (SEM) reveal that financial risk perception has a direct effect on behavioral finance tendencies and that financial literacy positively shapes this effect.

Keywords:

Financial Risk Perception,
Behavioral Finance Tendency,
Financial Literacy,

Önerilen Alıntı (Suggested Citation): DİKBAŞ ÇAVUŞ, Tuğba ve BARAZ, Emre Hayri (2024), "Finansal Risk Algısının Yatırımlarda Davranışsal Finans Eğilimi Üzerindeki Etkisinde Finansal Okuryazarlığın Aracı Rolü", *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, S.7(4), ss.1074-1084, Doi: <https://doi.org/10.33712/mana.1586746>

1. GİRİŞ

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konularda bilinçli ve doğru kararlar alabilme, aynı zamanda bütçeyi ve yatırımları etkili bir şekilde yönetebilme becerisini ifade eder (Lusardi ve Mitchell, 2014). Finansal kavramları anlama ve uygulama yetisi olarak tanımlanan finansal okuryazarlık, ekonomik karar verme süreçlerinde temel bir bileşen olarak kabul edilir (Pangestu vd., 2020). Finansal okuryazarlık, bireylerin bütçeleme, yatırım yapma, borç yönetimi gibi konularda daha etkili ve sağlıklı hareket etmelerini desteklemektedir. Örneğin, finansal bilgilere sahip olan bireyler, piyasalardaki dalgalanmalara karşı daha ölçülü tepkiler verebilir, gereksiz risklerden kaçınabilir ve uzun vadeli planlarını daha sağlam bir temel üzerine inşa edebilirler (Klapper vd., 2013; Fernandes vd., 2014).

Ampirik çalışmalar, finansal okuryazar bireylerin finansal piyasaları daha dikkatli yönettiğini ve finansal kararlarını olumsuz etkileyebilecek bilişsel ve duygusal önyargılara karşı daha dirençli olduğunu göstermektedir (Hastings vd., 2013; Lusardi, 2019; Ahmad, 2024). Ayrıca, finansal okuryazarlık, bireylerin finansal risk algısını şekillendirmede kritik bir rol oynamakta ve bu da yatırım kararlarını doğrudan etkilemektedir (Gonzalez-Igual vd., 2021).

Finansal bağlamlarda belirsizlik ile ilgili öznel değerlendirme olarak tanımlanan risk algısı (Cho ve Lee, 2006; Hossain ve Siddiqua, 2024), finansal karar verme süreçlerinde önemli bir belirleyici olarak kabul edilir (Ahmad, 2024). Davranışsal finans araştırmaları, bireylerin yatırım kararlarını verirken bilişsel sezgilerden yararlandıklarını ve önyargılar sergilediklerini; bunun da klasik finans modellerinde varsayılan rasyonel karar alma modellerinden sapmalara yol açtığını ortaya koymaktadır (Kahneman ve Tversky, 1979; Thaler, 2016; Ahmad, 2024). Örneğin, yatırımcılar kendi analizlerini yapmadan başkalarının eylemlerini takip ederek sürü davranışı sergileyebilir veya aşırı güven göstererek aşırı işlem yapma ya da riskli yatırımlara yönelme eğiliminde olabilirler (Balcilar vd., 2013; Shiller, 2020). Başka bir önyargı finansal kayıp yaşanmaması amacıyla zarar eden varlıkların satılmaktan kaçınıldığı bir durum olan sahiplenme etkisi (disposition effect), risk algısının önemi ve risk değerlendirme ile yönetim becerilerini artıracak finansal okuryazarlık müdahalelerinin gerekliliğini vurgular (Frydman vd., 2014; Richards vd., 2017; Hossain ve Siddiqua, 2024).

Finansal okuryazarlığın bireylerin karar alma süreçlerinde önyargılara karşı koruyucu bir rol oynadığı ve kararlarının duygusal tepkilerden ziyade rasyonel analizlere dayalı olmasına olanak sağlayacağı öne sürülmektedir (Lusardi ve Mitchell, 2014; Almenberg ve Dreber, 2015). Daha yüksek finansal okuryazarlık seviyeleri, bireylerin aşırı güven, sürü davranışı ve kayıptan kaçınma gibi davranışsal önyargılara olan eğilimlerini azaltarak, bilgi sayesinde bireylerin daha bilinçli kararlar almasına katkıda bulunur (Klapper vd., 2013; Mouna ve Anis, 2015). Örneğin Almenberg ve Dreber (2015), finansal okuryazarlığa sahip bireylerin spekülasyon davranışlarına daha az eğilim gösterdiğini, bunun yerine çeşitlendirme ve dikkatli risk yönetimini tercih ettiğini ortaya koymuştur. Ayrıca finansal okuryazarlığın koruyucu rolü, finansal eğitime erişimin arttığı yerlerde finansal katılım oranlarının ve ekonomik istikrarın daha yüksek olduğu gelişmekte olan piyasalarda özellikle önem kazanmaktadır (Pangestu vd., 2020; Grohmann vd., 2018).

Finansal okuryazarlığın risk algısını nasıl etkilediğini anlamak, özellikle risk algısının yüksek olduğu durumlarda aşırı temkinli stratejiler geliştirilmesine veya potansiyel olarak yararlı yatırım fırsatlarının kaçırılmasına yol açabileceği için önemlidir (Chen vd., 2018). Finansal okuryazarlık, bireylerin risk algılarını daha iyi anlamalarına ve kalibre etmelerine yardımcı olarak, yatırım kararlarını risk ve getirinin nesnel değerlendirmeleri ile uyumlu hale getirmelerine olanak tanır (Klapper vd., 2013). Bilgiye dayalı bu yaklaşım, bireylerin maliyetli hatalardan kaçınmalarına ve getiriye optimize eden, volatilitiyi yöneten yatırım portföyleri oluşturmalarına olanak tanır (Ahmed vd., 2022).

Davranışsal finans teorisi, geleneksel finans modellerini duygusal, psikolojik ve sosyal faktörlerin finansal kararları etkileyebileceğini öne sürerek eleştirir ve bu durumun çoğunlukla optimal olmayan sonuçlara yol açabileceğini savunur (Thaler, 2016; Kahneman, 2011; Ahmed vd., 2022). Bu bakış açısı, bilgili yatırımcıların bile aşırı güven ve zihinsel muhasebe gibi önyargılara karşı savunmasız olabileceğini açıklamakta faydalıdır. Bu önyargılar, bireylerin fonları zihinsel olarak ayırıp finansal varlıklarını bir bütün olarak değerlendirememelerine neden olabilir (Benartzi ve Thaler, 2001; Frydman vd., 2014). Finansal okuryazarlığı artırmak, bu önyargıları azaltmak için önemli bir adım olarak görülmektedir. Çünkü bireylerin duygusal olarak yönlendirilen kararlardan mantıklı ve bilgiye dayalı kararlara geçmelerini teşvik eder (Lusardi ve Tufano, 2015). Kişisel finans yönetimi için gerekli bilgi ve becerileri kapsayan finansal okuryazarlık, yatırımcıların riskleri nesnel bir şekilde değerlendirmelerine ve bilinçli kararlar almalarına olanak tanıyarak rasyonel yatırım davranışını teşvik etmede önemli bir rol oynamaktadır (Lusardi, 2019; Almansour vd., 2023). Finansal belirsizlikle ilgili öznel

değerlendirme olarak tanımlanan finansal risk algısı, genellikle aşırı güven, sürü davranışı ve kayıptan kaçınma gibi önyargıları artırarak yatırım davranışlarını şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır (Gonzalez-Igual vd., 2021).

Bu araştırma, finansal okuryazarlığın finansal risk algısı ve yatırım kararlarında ortaya çıkan davranışsal finans eğilimleri arasındaki ilişkideki aracı rolünü araştırmaktadır. Araştırmanın amacı, finansal okuryazarlığın risk algısı üzerindeki etkisini ve irrasyonel davranışsal eğilimleri nasıl azalttığını inceleyerek davranışsal finans literatürüne katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, finansal okuryazarlığın bireyleri davranışsal önyargılardan ne ölçüde koruyabileceği ve sağlıklı yatırım kararları ile sürdürülebilir finansal davranışlara nasıl zemin hazırlayabileceği üzerinde durulmaktadır. Araştırma mevcut literatürdeki çalışmalardan farklı olarak, finansal okuryazarlığın bilişsel önyargıların yatırım davranışları üzerindeki etkisini azaltma potansiyelini ve bireylerin dengeli risk değerlendirmeleri ile rasyonel karar alma becerilerini geliştirme sürecini kapsamlı bir şekilde incelemesidir. Bir diğer ayrılan noktası ise, araştırmalar genellikle finansal okuryazarlığın tek boyutlu etkilerini incelerken, bu araştırma konusu çok boyutlu bir perspektiften ele almakta ve davranışsal finans alanına yeni bir bakış açısı getirmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Risk algısı, bireylerin yatırım kararlarına nasıl yaklaştıklarını önemli ölçüde etkiler. Bu algı, bireylerin riske toleranslarını ve piyasa belirsizliklerine verdikleri tepkileri şekillendirir. Yüksek risk algısına sahip bireyler genellikle koruyucu stratejiler benimseyerek potansiyel kayıpları en aza indirmek amacıyla yüksek riskli yatırımlardan kaçınırlarken, düşük risk algısına sahip olanlar daha riskli, yüksek getiri sağlayan varlıklara yönelebilir (Chen vd., 2018; Ahmed vd., 2022). Sürü davranışı ve sahiplenme etkisi gibi davranışsal eğilimler, risk algısıyla yakından ilişkilidir ve rasyonel finansal ilkelere uymayan yatırım davranışlarını etkileyebilir (Balcılar vd., 2014; Zhang vd., 2022; Hossain ve Siddiqua, 2024). Belirsizlik yüksek olduğunda ve bireylerin kendi finansal değerlendirmelerine güveni azaldığında, yatırımcıların başkalarının kararlarını taklit ettikleri sürü davranışı sıklıkla ortaya çıkar (Madaan ve Singh, 2019; Dickason vd., 2018).

Zarar eden varlıkların zararları realize edilmeden elde tutulduğu bir önyargı olan sahiplenme etkisi, risk algısının yükselmesi ile tetiklenen kayıptan kaçınmanın psikolojik bir eğilimini'de yansıtır (Richards vd., 2017). Davranışsal finans araştırmaları, önyargılar ve bilişsel kestirimlerin risk algısını güçlü bir şekilde etkilediğini ve bu durumun nesnel finansal analizlerden sapmaya neden olan davranışlara yol açtığını göstermektedir (Mahapatra ve Mishra, 2020; Ahmad, 2024).

Finansal okuryazarlık, kişisel finanslarını yönetme, bilinçli kararlar alma ve finansal hedeflerine ulaşma, dikkatli yatırım yapma ve uzun vadeli finansal planlama gibi olumlu finansal davranışların teşvik edilmesinde kritik bir rol oynamaktadır (Lusardi ve Mitchell, 2014; Hastings vd., 2013). Araştırmalar, finansal okuryazarlığa sahip bireylerin yatırım seçeneklerini daha iyi değerlendirebildiklerini, riski etkin bir şekilde yönetebildiklerini ve finansal istikrarı tehlikeye atabilecek aşırı güven ve kayıptan kaçınma gibi önyargılardan kaçındıklarını göstermektedir (Ansari vd., 2019; Oppong vd., 2023). Finansal okuryazarlık, daha yüksek finansal güvenlik oranlarıyla ilişkilidir. Bilgili bireyler, portföylerini çeşitlendirme ve yatırım tercihlerini kişisel finansal hedefleriyle uyumlu hale getirme olasılığı daha yüksek olan bireylerdir (Baihaqqy vd., 2020). Ayrıca finansal okuryazarlık programlarının gelişmekte olan ekonomilerde, finansal okuryazarlık arttıkça ekonomik büyümeyi ve finansal kapsayıcılığı teşvik ettiği için impulsif finansal davranışları azalttığı bulunmuştur (Pangestu vd., 2020; Novitasari vd., 2021). Finansal okuryazar bireyler genellikle davranışsal önyargılara daha az yatkındır ve aşırı güven ile aşırı işlem yapma eğilimi daha düşüktür (Kumari, 2020; Hamza ve Arif, 2019).

Aşırı güven, sürü davranışı ve kayıptan kaçınma gibi davranışsal eğilimler, genellikle finansal kararları etkileyen bilişsel önyargılardan kaynaklanır. Finansal okuryazarlık, yatırımcılara bilgiyi nesnel yorumlayabilme yetisi kazandırarak bu önyargıları azaltabilir (Sivaramakrishnan vd., 2017; Mouna ve Anis, 2015). Örneğin finansal okuryazarlığa sahip bireyler, sürü davranışına daha az eğilimlidir. Bu kişiler piyasa trendlerini izlemek yerine bağımsız analizlere dayanarak karar alırlar (Wangi ve Baskara, 2021).

Finansal okuryazarlık ayrıca, bireylerin bilgi ve yeteneklerini gerçekçi bir şekilde değerlendirmelerini sağlayarak, aşırı işlem yapma ve portföy yoğunlaşması gibi eğilimleri azaltarak aşırı güveni hafifletir (Mushinada ve Veluri, 2019; Shiller, 2020). Yatırımcıların duygusal bağlılıkları nedeniyle düşük performans gösteren varlıkları elde tutmalarına neden olan sahiplenme etkisi de finansal okuryazarlık sayesinde objektif bir kayıp perspektifi kazanılarak azaltılabilir (Balcılar vd., 2014; Ullah vd., 2020).

Finansal risk algısı, finansal okuryazarlık ve davranışsal eğilimler arasındaki ilişki karmaşık ve birbirine bağlıdır. Finansal okuryazarlık, bireylerin riski yorumlama yeteneklerini geliştirerek irrasyonel yatırım kararlarına yol açabilecek bilişsel önyargıları azaltır (Oteng, 2019; Ahmad, 2024). Araştırmalar, finansal okuryazar bireylerin riski piyasaların dinamik bir bileşeni olarak göreyerek yatırım açısından caydırıcı bir engel olarak algılamadığını göstermektedir (Lusardi ve Mitchell, 2014; Novitasari vd., 2021). Finansal okuryazarlık, bireylerin risk algısını nesnel bir değerlendirme ile destekleyerek, kayıptan kaçınma ve sürü davranışı gibi eğilimleri azaltır ve yatırımcıların finansal hedefleriyle uyumlu rasyonel kararlar almalarını teşvik eder (Wildavsky ve Dake, 1990).

Planlı davranış teorisine göre bireyin tutumları, normları ve algılanan kontrol, bireyin davranışsal niyetlerini şekillendirir (Ajzen, 1985). Finansal okuryazarlık, algılanan kontrolü artırarak bireylerin iyi bilgilendirilmiş finansal kararlar almasını sağlar ve duygusal olarak yönlendirilen eylemlerden kaçınmalarına yardımcı olur (Oppong vd., 2023).

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu araştırmada bireylerin finansal risk algılarının yatırım kararlarındaki davranışsal finans eğilimleri üzerindeki etkisini ve bu etkileşimde finansal okuryazarlığın aracı rolünü incelemek amacıyla nicel bir yöntem tercih edilmiştir. Çalışma, nedensel ilişkileri ortaya çıkarmayı hedefleyen açıklayıcı bir araştırma tasarımı benimsemektedir. Bu araştırmanın yapılması ile ilgili olarak Kayseri Üniversitesi Etik Komisyonundan 12/11/2024 tarih ve 121457 sayılı “*Etik İzni Belgesi*” alınmıştır.

Veri toplama süreci, bireysel yatırımcılar üzerinde gerçekleştirilmiş ve anket yöntemiyle veriler toplanmıştır. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. 250 kişiye çevrimiçi anket, e-mail, WhatsApp, X vb. iletişim araçları yoluyla gönderilmiş, geçerli ve güvenilir anket sayısı 189 olarak kabul edilmiştir. Bu kapsamda SPSS ve AMOS üzerinden analizler yapılmıştır. Finansal risk algısı, finansal okuryazarlık ve davranışsal finans eğilimlerini ölçmeye yönelik, geçerliliği ve güvenilirliği literatür’de kanıtlanmış ölçekler içermektedir.

- **Finansal Risk Algısı Ölçeği:** Finansal Risk Toleransı Ölçeği kullanılmıştır. Grable ve Lytton (1999) tarafından geliştirilmiş olup, 20 maddeden oluşmaktadır. Verilen cevaplara karşılık gelen puanların toplanmasıyla da bir puan oluşturulmuştur. Yücekaya (2024) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında yapılmış olup 13 madde Cronbach’s alfa güvenilirliği kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur. Araştırmada 13 ölçek maddesi kullanılmıştır.
- **Finansal Okuryazarlık Ölçeği:** Finansal okuryazarlık düzeylerini ölçebilmek için Sarıgül (2015) tarafından 14 maddeden oluşan, Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği kullanılmıştır.
- **Davranışsal Finans Ölçeği:** Bireylerin yatırım kararlarında anomali ve heuristiklere maruz kalıp kalmadığının tespiti için Medetoğlu ve Saldanlı (2022) tarafından geliştirilen 24 maddelik ölçek kullanılmıştır.

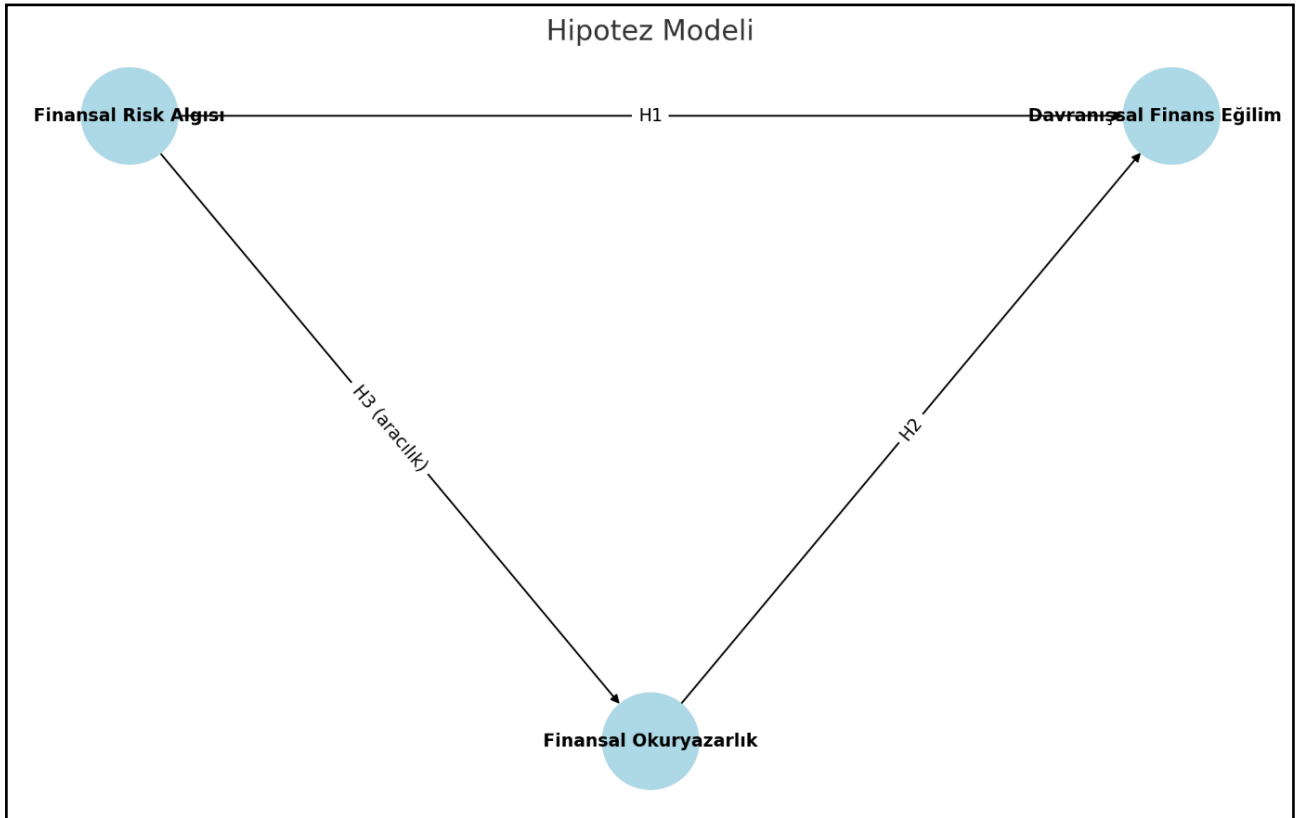
Verilerin analizi iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada SPSS yazılımı kullanılarak betimsel istatistikler hesaplanmış ve ölçeklerin güvenilirliği Cronbach’s alpha katsayısı ile değerlendirilmiştir. Ayrıca faktör analizi yapılarak ölçüm araçlarının yapı geçerliliği incelenmiştir. İkinci aşamada ise, hipotezlerin test edilmesi ve değişkenler arasındaki ilişkilerin daha derinlemesine analiz edilmesi amacıyla AMOS yazılımı ile yapısal eşitlik modellemesi (YEM) uygulanmıştır.

YEM analizi, finansal risk algısının davranışsal finans eğilimleri üzerindeki doğrudan etkisini ve finansal okuryazarlığın bu etkideki aracı rolünü değerlendirmeyi amaçlamıştır. Modelin uygunluğu, çeşitli uyum indeksleri (CFI, TLI, RMSEA, SRMR) ile test edilmiştir. Ayrıca finansal okuryazarlığın aracılık etkisi hem doğrudan hem de dolaylı etkiler üzerinden analiz edilmiştir. Bu yöntemsel yaklaşım, çalışmanın bilimsel doğruluğunu ve güvenilirliğini artırmayı hedeflemiş, elde edilen bulguların literatür’e katkı sağlamasını mümkün kılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Bu çalışmada model olarak, nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Şekil 1’de belirtilen modele göre hipotezler test edilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

H₁: Finansal risk algısının, yatırımcıların davranışsal finans eğilimleri üzerinde doğrudan bir etkisi vardır.

H₂: Finansal okuryazarlık, yatırımcıların davranışsal finans eğilimleri üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir.

H₃: Finansal risk algısının, yatırımcıların davranışsal finans eğilimleri üzerindeki etkisinde finansal okuryazarlık aracı bir rol oynar.

3.2. Araştırmanın Bulguları

Bu çalışmanın amacı, finansal risk algısının yatırımcıların davranışsal finans eğilimleri üzerindeki etkisini ve bu etkide finansal okuryazarlığın aracı rolünü incelemektir. Bu bağlamda Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) kullanılarak finansal risk algısı, finansal okuryazarlık ve davranışsal finans eğilimleri arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Demografik Değişken	
Cinsiyet	Kadın: 104 (%55,0),
	Erkek: 85 (%45,0)
Eğitim Durumu	Doktora: 51 (%27,0),
	Y.Lisans: 48 (%25,4),
	Lisans: 46 (%24,3),
	Lise ve dengi : 44 (%23,3)
Gelir Düzeyi	Düşük: 78 (%41,3),
	Orta: 64 (%33,9),
	Yüksek: 47 (%24,9)

Kadın katılımcılar, toplamın %55'ini oluşturarak, cinsiyet açısından çoğunluğu temsil etmektedir. Eğitim seviyeleri de dengeli bir şekilde yayılmıştır. Gelir düzeyi açısından en fazla katılımcı "düşük" gelir grubuna aittir. Bu da araştırılan grubun ekonomik durumuna dair önemli bir bilgi sunmaktadır. Tüm ölçeklerin Betimsel İstatistikler ve Cronbach's Alpha değerleri. Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Cronbach's Alpha Değerleri

Ölçek	Ara	Standart Sapma	Cronbach's Alpha
Finansal Risk Algısı	3.45	0,51	0,996
Davranışsal Finans Eğilimleri	3.44	0,76	0,941
Finansal Okuryazarlık	3.45	0,65	0,962

- **Finansal Risk Algısı:** Ara değeri 3.45, standart sapması 0.51 ve Cronbach's Alpha değeri 0.996'dır. Ölçeğin yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu bulunmuştur.
- **Davranışsal Finans Eğilimleri:** Ara değeri 3.44, standart sapması 0.76 ve Cronbach's Alpha değeri 0.941'dir. Yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğunu bulunmuştur.
- **Finansal Okuryazarlık:** Ara değeri 3.45, standart sapması 0.65 ve Cronbach's Alpha değeri 0.962'dir. Yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğunu bulunmuştur.

Genel olarak, tüm ölçeklerin Cronbach's Alpha değerleri, iyi bir güvenilirlik olduğu söylenebilir. Modelin uyum indeksleri, modelin verilerle iyi bir uyum sağladığını göstermektedir. Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Uyum İndeksleri

Uyum Endeksi	Değer	Açıklama
CFI	$\geq 0,95$	Mükemmel uyum
TLI	$\geq 0,95$	Mükemmel uyum
RMSEA	$\leq 0,06$	İyi uyum
SMR	$\leq 0,08$	Mümkün olduğunca uyum

CFI ve TLI değerlerinin ($\geq 0,95$) modelin mükemmel uyum düzeyinde olduğunu; RMSEA ($\leq 0,06$) ve SMR ($\leq 0,08$) değerlerinin ise iyi ve kabul edilebilir uyuma işaret ettiğini göstermektedir. Bu sonuçlar, araştırma modelinin verilerle oldukça iyi bir uyum sağladığını ortaya koymaktadır. Finansal risk algısı, davranışsal finans eğilimleri ve finansal okuryazarlık arasındaki korelasyonlar Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişken	1	2	3
Finansal Risk Algısı	-		
Davranışsal Finans Eğilimleri	0,974	-	
Finansal Okuryazarlık	0,973	0,981	-

Finansal risk algısı, davranışsal finans eğilimleri ve finansal okuryazarlık arasındaki güçlü pozitif korelasyonları gözlemlenmiştir. Bu bulgular, bireylerin finansal kararlarını şekillendiren temel faktörler arasında güçlü bir bağ olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 5. Yapısal Eşitlik Modeli Sonuçları

Analiz Türü	Örnek	Bağımsız Değişken	Değişken	Etki (β)	Dolaylı Etki (β)	Toplam Etki (β)	Anlamsızlık (p)	Açıklanan Varyans (R^2)
Doğrudan Etki	BF ~ FR	FR	BF	1.867	-	1.867	<0,001	0,949
Aracılık Yolu a	F ~ FR	FR	FL	1.098	-	-	<0,001	0,946
Aracılık Yolu b	BF ~ FR + FL	FL	BF	1.044	1.147	1.867	<0,001	0,970

Not: Finansal Risk Algısı FR, Davranışsal Finans Eğilimleri BF, Finansal Okuryazarlık FL Olarak kısaltılmıştır.

H₁ : Finansal risk algısının, davranışsal finans eğilimleri üzerinde doğrudan etkisi vardır ($\beta = 1,867$, $p < 0,001$).

H₂ : Finansal okuryazarlık, davranışsal finans eğilimleri üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir ($\beta = 1,044$, $p < 0,001$).

H₃ : Finansal risk algısının davranışsal finans verileri üzerindeki etkisinde finansal okuryazarlık aracı rolü oynamaktadır. Dolaylı etki ($\beta = 1.147$), toplam etkide %61'lik bir taşımalık payı ile doğrulanmıştır.

Bu bulgular, tüm istatistiksel hipotezlerini destekler;

- **Finansal Risk Algısı:** Yatırımcıların davranışsal finans bilgilerini doğrudan etkiler.
- **Finansal Okuryazarlık:** Davranışsal finans davranışlarını doğrudan etkiler.
- **Aracı Rolü:** Finansal okuryazarlık, finansal risk algısının davranışsal finans eğilimleri üzerindeki etkisinde önemli bir araçtır.

Bu çalışmanın bulguları, finansal risk algısı ve finansal okuryazarlığın, bireylerin yatırım kararları üzerindeki davranışsal eğilimlerini önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir.

4. SONUÇ

Bu araştırma, finansal risk algısının yatırım kararlarında davranışsal finans eğilimlerini nasıl etkilediğini ve finansal okuryazarlığın bu süreçteki aracı rolünü incelemektedir. Davranışsal finans, bireylerin yatırım kararlarını etkileyen irrasyonel davranışları ve bu davranışların altında yatan psikolojik faktörleri ele alır. Finansal risk algısı, bireylerin belirsizlik ve risk karşısında nasıl tepki verdiklerini ifade ederken, finansal okuryazarlık bireylerin bu riskleri anlama ve yönetme yeteneğini artırır. Araştırmanın sonuçları, bireylerin finansal risk algısının ve finansal okuryazarlık düzeylerinin yatırım kararları üzerindeki davranışsal finans eğilimlerine olan etkisini geniş bir perspektiften ele almakta ve literatürdeki önceki çalışmalarla uyumlu bulgular ortaya koymaktadır. Finansal okuryazarlığın davranışsal önyargıları azaltıcı etkisi üzerine daha önce yapılan çalışmalarda (Lusardi ve Mitchell, 2014; Klapper vd., 2013), bu becerinin yatırımcıların daha dikkatli, risk analizine dayalı ve bağımsız kararlar almasına katkıda bulunduğu ifade edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, finansal risk algısının bireylerin irrasyonel davranışlarını tetikleme potansiyeli çerçevesinde ele alarak, finansal okuryazarlığın irrasyonel davranışlar üzerindeki koruyucu etkisini bulunmuştur. Almenberg ve Dreber'in (2015), finansal okuryazarlığın bireyleri sürü davranışından uzaklaştırdığı ve aşırı güven gibi irrasyonel eğilimleri azalttığını ortaya koyarak bu çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir.

Özellikle gelişmekte olan piyasalardaki yatırımcı davranışları bağlamında yapılan araştırmalar, finansal okuryazarlığın artırılmasının piyasa istikrarına ve sürdürülebilir yatırım davranışlarına katkıda bulunabileceğini ileri sürmektedir (Pangestu vd., 2020). Bu çalışmada elde edilen bulgular, finansal okuryazarlığın yatırımcıların sürü davranışından ve aşırı güven gibi önyargılardan kaçınmasına yardımcı olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Pangestu vd.'nin (2020), finansal okuryazarlığın yatırımcıların irrasyonel davranışlarını azaltarak daha rasyonel kararlar almalarına yardımcı olduğunu vurgulamaktadır, bu çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Ahmed vd.'nin (2022), finansal okuryazarlığın risk algısı üzerindeki etkisini değerlendiren, finansal bilgi düzeyinin bireylerin yatırım kararlarını daha nesnel değerlendirmelerine olanak sağladığını ve irrasyonel karar alma eğilimlerinin azaltıldığını göstermiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgular ise, finansal okuryazarlığın bireylerin risk algısını rasyonel temellerde yönetmesini sağlayarak irrasyonel davranışları azalttığı bulgusu yönündeki bulgular ile paralellik göstermektedir.

Davranışsal finans literatüründe aşırı güven, sürü davranışı ve kayıptan kaçınma gibi önyargılar, yatırımcı davranışlarını şekillendiren temel psikolojik faktörler olarak tanımlanmaktadır (Kahneman ve Tversky, 1979; Thaler, 2016; Ahmad, 2024). Kahneman ve Tversky'nin (1979) öne sürdüğü gibi, belirsizlik durumlarında bireylerin risk ve getirileri yanlış değerlendirme eğilimleri, yatırımcıların piyasa analizlerinden sapmalarına yol açmaktadır. Thaler (2016) ise bireylerin kendi bilgi ve yeteneklerine aşırı güven duyarak riskli yatırım kararlarına yöneldiğini vurgulamıştır. Bu çalışmanın bulguları, bireylerin aşırı güven ve sürü davranışına eğilimlerinin finansal okuryazarlık sayesinde azalabileceğini göstererek Thaler (2016) bulgularını genişletmektedir. Örneğin finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireylerin bilgi temelli değerlendirmeler yaparak sürü davranışından uzaklaştıkları ve risk yönetimini daha etkin bir şekilde gerçekleştirdikleri görülmüştür

(Almenberg ve Dreber, 2015; Frydman vd., 2014). Böylelikle finansal okuryazarlığın irrasyonel eğilimlere karşı sağladığı koruyucu rol, bu çalışmanın önemli bulgularından biri olarak literatüre katkı sunmaktadır.

Shiller (2020), bireylerin finansal karar alma süreçlerinde etkili olan anlatıların (narrative) piyasa eğilimlerini yönlendirme potansiyeline sahip olduğunu belirtmiş ve irrasyonel yatırım kararlarının bireylerin bu anlatılara olan bağlılığı nedeniyle daha sık ortaya çıktığını savunmuştur. Bu çalışmanın bulguları, Shiller (2020) görüşleri ile örtüşmekte olup, finansal okuryazarlığın artmasıyla bireylerin piyasa söylentilerine veya popüler yatırım kararlarına duyduğu güvenin azalabileceğini ve bu sayede irrasyonel karar alma ihtimalinin de düşebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla bu çalışma, finansal okuryazarlığın bireylerin duygusal karar alma eğilimlerini dengeleyerek piyasa hareketlerinden bağımsız kararlar almalarına olanak tanıdığını ileri sürmektedir.

Finansal okuryazarlığın finansal risk algısı üzerindeki düzenleyici rolü literatürde özellikle gelişmekte olan ekonomilerde yatırım davranışlarının sürdürülebilirliği açısından önemle vurgulanmaktadır (Pangestu vd., 2020; Grohmann vd., 2018). Pangestu vd. (2020), finansal eğitimin gelişmekte olan piyasalarda finansal kapsayıcılığı artırarak piyasa katılımını teşvik ettiğini ve bu sayede ekonomik büyümeye katkıda bulunabileceğini belirtmiştir. Finansal okuryazarlık, yatırımcıların risk algısını dengeleyerek aşırı güven ve sürü davranışından uzaklaşmalarını sağladığını ve dolayısıyla daha sağlıklı yatırım kararları almalarına olanak tanıdığını göstererek bu önceki araştırmalarla tutarlılık göstermektedir. Böylelikle finansal okuryazarlık, bireylerin yatırım kararlarını irrasyonel önyargılardan arındırarak rasyonel ve bilinçli bir perspektifle ele almalarını sağlayan önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Bu araştırma, finansal risk algısının bireylerin davranışsal finans eğilimlerini nasıl şekillendirdiğini ve finansal okuryazarlığın bu süreçteki aracı rolünü detaylı bir şekilde incelemektedir. Bulgular, finansal okuryazarlığın, finansal risk algısının bireylerin davranışsal finans eğilimleri üzerindeki etkisini dengeleyici bir faktör olduğunu göstermektedir. Özellikle finansal okuryazarlığın bireylerin aşırı güven, sürü davranışı ve kayıptan kaçınma gibi irrasyonel önyargılar karşısında bilinçli yatırım kararları almasını sağladığı gözlemlenmiştir. Bu çalışma literatürde finansal okuryazarlığın irrasyonel önyargılara karşı koruyucu rolüne dair elde edilen önceki bulguları örtüşür niteliktedir ve bireylerin yatırım kararlarını daha objektif temellere dayandırmaları gerektiğini savunmaktadır.

Elde edilen bulgular; politika yapıcılar, eğitimciler ve finansal kurumlar için çeşitli pratik öneriler içermektedir. Özellikle, finansal okuryazarlığı artırmanın bireylerin daha dirençli ve rasyonel finansal davranışlar sergilemesini teşvik edebileceğine dair kanıtlar sunmaktadır. Bu durum, hem daha istikrarlı piyasaların oluşumu için bir temel oluşturmakta hem de finansal sistemin verimliliğine katkıda bulunmaktadır.

Bu çalışmanın bulguları ve sonuçları, gelecekte yapılacak araştırmalar için birkaç öneri sunmaktadır. Öncelikle, farklı demografik grupların (yaş, eğitim seviyesi, gelir düzeyi) finansal okuryazarlık ve risk algısı üzerindeki etkileri daha detaylı olarak incelenebilir. Özellikle gelişmekte olan piyasalarda finansal okuryazarlık eğitiminin daha fazla bireyi kapsayacak şekilde genişletilmesi ve bireylerin irrasyonel yatırım eğilimlerini azaltmadaki etkisinin değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Uzun dönemli boylamsal çalışmalar ise finansal okuryazarlığın bireylerin davranışsal eğilimleri üzerindeki etkisini zaman içinde daha iyi değerlendirmek için faydalı olabilir.

YAZAR BEYANI / AUTHORS' DECLARATION:

Bu makale Araştırma ve Yayın Etiğine uygundur. Beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın ortaya konulmasında herhangi bir mali destek alınmamıştır. Makale yazım ve intihal/benzerlik açısından kontrol edilmiştir. Makale, “*en az iki dış hakem*” ve “*çift taraflı körleme*” yöntemi ile değerlendirilmiştir. Makalede kullanılan ölçek için yazar(lar) tarafından ölçeğin orjinal sahibinden izin alındığı beyan edilmiştir. Yazar(lar), dergiye imzalı “*Telif Devir Formu*” belgesi göndermişlerdir. Bu araştırmanın yapılması ile ilgili olarak Kayseri Üniversitesi Etik Komisyonundan 12/11/2024 tarih ve 121457 sayılı “*Etik İzni Belgesi*” alınmıştır. / **This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support. The article has been checked for spelling and plagiarism/similarity. The article was evaluated by "at least two external referees" and "double blinding" method. For the scale used in the article, it is declared by the authors that permission was obtained from the original owner of the scale. The author(s) sent a signed "Copyright Transfer Form" to the journal. Regarding the conduct of this research, an "Ethics Permission Certificate" dated 12/11/2024 and numbered 121457 was obtained from the Ethics Committee of the University of Kayseri University.**

YAZAR KATKILARI / AUTHORS' CONTRIBUTIONS:

Kavramsallaştırma, orijinal taslak yazma, düzenleme – Y1 ve Y2, veri toplama, metodoloji, resmi analiz – Y1 ve Y2, Nihai Onay ve Sorumluluk – Y1 ve Y2. / Conceptualization, writing-original draft, editing – Y1 and Y2, data collection, methodology, formal analysis – Y1 and Y2, Final Approval and Accountability – Y1 and Y2.

TEŞEKKÜR / THANKS

Makalenin süreç değerlendirmesinde katkıları sağlayan baş editöre, yayın kuruluna ve hakemlere teşekkür ederiz. Bu çalışmanın hayata geçirilmesinde destekleri için Prof. Dr. Derviş BOZTOSUN'a, Doktorant Ömer ÇAVUŞ'a ve Necla DİKBAŞ'a teşekkür ederiz. / We would like to thank the editor-in-chief, the editorial board and referees for their contributions to the evaluation of the article. We would like to thank Prof. Dr. Derviş BOZTOSUN, PhD Ömer ÇAVUŞ and Necla DİKBAŞ for their support in the implementation of this study.

KAYNAKLAR

- AHMAD, Maqsood (2024), "The Role of Cognitive Heuristic-Driven Biases in Investment Management Activities and Market Efficiency: A Research Synthesis", **International Journal of Emerging Markets**, S.19(2), ss.273-321.
- AHMED, Sarwar Uddin, AHMED, Samiul Parvez, ABDULLAH, Mohammad ve KARMAKER, Uttam (2022), "Do Socio-Political Factors Affect Investment Performance?", **Cogent Economics & Finance**, S.10(1), ss.1-22(2113496).
- AJZEN, Icek (1985), "From Intentions to Actions: A Theory of Planned Behavior", **Action Control** (Ed. Julius Kuhl, Jürgen Beckmann), Springer Publisher, Berlin - Heidelberg, ss.11-39.
- ALMANSOUR, Bashar Yaser, ELKRGHLI, Sabri ve ALMANSOUR, Ammar Yaser (2023), "Behavioral Finance Factors and Investment Decisions: A Mediating Role of Risk Perception", **Cogent Economics & Finance**, S.11(2), ss.1-20(2239032).
- ALMENBERG, Johan ve DREBER, Anna (2015), "Gender, Stock Market Participation and Financial Literacy", **Economics Letters**, S.137, ss.140-142.
- ANSAR, Rudy, KARİM, Mohd Rahimie, OSMAN, Zaiton ve FAHMİ, Muhamad Shameer (2019), "The Impacts of Future Orientation and Financial Literacy on Personal Financial Management Practices Among Generation Y in Malaysia: The Moderating Role of Gender", **Asian Journal of Economics, Business and Accounting**, S.12(1), ss.1-10.
- BAIHAQQY, Mochammad Rizaldy Insan, DISMAN, Nugraha, SARI, Maya ve IKHSAN, Sugiyanto (2020), "The Effect of Financial Literacy on The Investment Decision", **Budapest International Research and Critics Institute Journal (BIRCI-Journal)**, S.3(4), ss.3073-3083.
- BALCILAR, Mehmet, DEMİRER, Rıza ve HAMMOUDEH, Shawkat M. (2013), "Investor Herds and Regime-Switching: Evidence from Gulf Arab Stock Markets", **Journal of International Financial Markets, Institutions and Money**, S.23(1), ss.295-321.
- BALCILAR, Mehmet, DEMİRER, Rıza ve HAMMOUDEH, Shawkat M. (2014), "What Drives Herding in Oil-Rich, Developing Stock Markets? Relative Roles of Own Volatility and Global Factors", **The North American Journal of Economics and Finance**, S.29, ss.418-440.
- BENARTZI, Shlomo ve THALER, Richard H. (2001), "Naive Diversification Strategies in Defined Contribution Saving Plans", **American Economic Review**, S.91(1), ss.79-98.
- CHEN, Yuh-Jen, CHEN, Yuh-Min, TSAO, Shiang-Ting ve HSIEH, Shu-Fan (2018), "A Novel Technical Analysis-Based Method for Stock Market Forecasting", **Soft Computing**, S.22, ss.1295-1312.

- CHO, Jinsook ve LEE, Jinkook (2006), "*An Integrated Model of Risk and Risk-Reducing Strategies*", **Journal of Business Research**, S.59(1), ss.112-120.
- DICKASON, Zandri ve FERREIRA, Sune (2018), "*Establishing a Link Between Risk Tolerance, Investor Personality and Behavioural Finance in South Africa*", **Cogent Economics & Finance**, S.6(1), ss.1-13.
- FERNANDES, Daniel, LYNCH, John G, ve NETEMEYER, Richard G. (2014), "*Financial Literacy, Financial Education and Downstream Financial Behaviors*", **Management Science**, S.60(8), ss.1861-1883.
- FRYDMAN, Cary, BARBERIS, Nicholas, CAMERER, Colin, BOSSAERTS, Peter ve RANGEL, Antonio (2014), "*Using Neural Data to Test a Theory of Investor Behavior: An Application to Realization Utility*", **The Journal of Finance**, S.69(2), ss.907-946.
- GONZALEZ-IGUAL, Manuel, SANTAMARIA, Teresa Corzo ve VIEITES, Antonio Rua (2021), "*Impact of Education, Age and Gender on Investor's Sentiment: A Survey of Practitioners*", **Heliyon**, S.7(3), ss.1-11(e06495).
- GRABLE, John ve LYTTON, Ruth H. (1999), "*Financial Risk Tolerance Revisited: The Development of A Risk Assessment Instrument*", **Financial Services Review**, S.8(3), ss.163-181.
- GROHMANN, Antonia, KLUHS, Theres ve MENKHOFF, Lukas (2018), "*Does Financial Literacy Improve Financial Inclusion? Cross Country Evidence*", **World Development**, S.111, ss.84-96.
- HAMZA, Nasrullah ve ARİF, İmtiyaz (2019), "*Impact of Financial Literacy on Investment Decisions: The Mediating Effect of Big-Five Personality Traits*", **Market Forces**, S.14(1), ss.19-38.
- HASTINGS, Justine S, MADRIAN, Brigitte C. ve SKIMMYHORN, William L.(2013), "*Financial Literacy, Financial Education and Economic Outcomes*", **Annual Review of Economics**, S.5(1), ss.347-373.
- HOSSAIN, Tanzina ve SIDDIQUA, Pallabi (2024), "*Exploring the Influence of Behavioral Aspects on Stock Investment Decision-Making: A Study on Bangladeshi Individual Investors*", **PSU Research Review**, S.8(2), ss.467-483.
- KAHNEMAN, Daniel ve TVERSKY, Amos (1979), "*Prospect Theory: An Analysis of Decision Under Risk*", **Econometrica**, S.47(2), ss.263-291.
- KAHNEMAN, Daniel (2011), "*Thinking, Fast and Slow*", **Farrar, Straus and Giroux**, S.27(8), ss.54-57.
- KLAPPER, Lynn, LUSARDI, Annamaria ve PANOS, Gregory A. (2013), "*Financial Literacy and its Consequences: Evidence from Russia During the Financial Crisis*", **Journal of Banking & Finance**, S.37(10), ss.3904-3923.
- KUMARI, D. Thankshila (2020), "*The Impact of Financial Literacy on Investment Decisions: With Special Reference to Undergraduates in Western Province, Sri Lanka*", **Asian Journal of Contemporary Education**, S.4(2), ss.110-126.
- LUSARDI, Annamaria (2019), "*Financial Literacy and the Need for Financial Education: Evidence and Implications*", **Swiss Journal of Economics and Statistics**, S.155(1), ss.1-8.
- LUSARDI, Annamaria ve MITCHELL, Olivia S. (2014), "*The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence*", **Journal of Economic Literature**, S.52(1), ss.5-44.
- LUSARDI, Annamaria ve TUFANO, Peter (2015), "*Debt Literacy, Financial Experiences and Overindebtedness*", **Journal of Pension Economics & Finance**, S.14(4), ss.332-368.
- MADAAN, Geetika ve SINGH, Singh (2019), "*An Analysis of Behavioral Biases in Investment Decision-Making*", **International Journal of Financial Research**, S.10(4), ss.55-67.
- MAHAPATRA, Mousumi Singha ve MISHRA, Ramkuma (2020), "*Behavioral Influence and Financial Decision of Individuals: A Study on Mental Accounting Process Among Indian Households*", **Cogent Economics & Finance**, S.8(1), ss.(1827762).
- MEDETOĞLU, Batuhan ve SALDANLI, Arif (2022), "*Bireylerin Yatırım Kararlarında Maruz Kaldığı Anomali ve Hevristikler Üzerine Ampirik Bir Çalışma*", **İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi**, S.9(1), ss.53-74.

- MOUNA, Amari ve ANIS, Jarbou (2015), "*The Factors Forming Investor's Failure: Is Financial Literacy a Matter? Viewing Test by Cognitive Mapping Technique*", **Cogent Economics & Finance**, S.3(1), ss.1-16(1057923).
- MUSHINADA, Venkata Narasimha Chary ve VELURI, Venkata Subrahmanya Sarma (2019), "*Elucidating Investors Rationality and Behavioural Biases in Indian Stock Market*", **Review of Behavioral Finance**, S.11(2), ss.201-219.
- NOVITASARI, Dewiana, JULIANA, Juliana, ASBARI, Masduki ve PURWANTO, Agus (2021), "*The Effect of Financial Literacy, Parents' Social Economic and Student Lifestyle on Students Personal Financial Management*", **Economic Education Analysis Journal**, S.10(3), ss.522-531.
- OPPONG, Clement, SALIFU, Atchulo Abukari, AKWAA-SEKYI, Ellis Kofi, GRANT, Dianne Dogbey ve KPEGBA, Silas Apealete (2023), "*Financial Literacy, Investment and Personal Financial Management Nexus: Empirical Evidence on Private Sector Employees*", **Cogent Business & Management**, S.10(2), ss.1-20(2229106).
- OTENG, Evans (2019), "*Financial Literacy and Investment Decisions Among Traders in the Techiman Municipality*", **Research Journal of Finance & Accounting**, S.10(6), ss.50-60.
- PANGESTU, Stevanus, KARNADI, Erwin Bramana ve FOROUDI, Pantea (2020), "*The Effects of Financial Literacy and Materialism on the Savings Decision of Generation Z Indonesians*", **Cogent Business & Management**, S.7(1), ss.1-18(1743618).
- RICHARDS, Daniel W., RUTTERFORD, Janeete, KODWANI, Devendra ve FENTON O'CREEVY, Mark (2017), "*Stock Market Investors' Use of Stop Losses and the Disposition Effect*", **European Journal of Finance**, S.23(2), ss.130-152.
- SARIGÜL, Haşmet (2015), "*Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik*", **Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, S.13(1), ss.200-218.
- SHILLER, Robert J. (2020), "*Narrative Economics: How Stories Go Viral & Drive Major Economic Events*", **Princeton University Press**, S.67(2), ss.257-263.
- SIVARAMAKRISHNAN, Sreeram, SRIVASTAVA, Mala ve RASTOGI, Anupam (2017), "*Attitudinal Factors, Financial Literacy and Stock Market Participation*", **International Journal of Bank Marketing**, S.35(5), ss.818-841.
- THALER, Richard H. (2015), **Misbehaving: The Making of Behavioral Economics**, WW Norton & Company Publisher, New York (US).
- ULLAH, Saif, ELAHI, Muhammad Ather, ULLAH, Atta, PINGLU, Chen ve SUBHANI, Bilal Haider (2020), "*Behavioral Biases in Investment Decision Making and Moderating Role of Investor's Type*", **Intellectual Economics**, S.14(2), ss.87-105.
- WANGI, Lalge ve BASKARA, I. Gde Kajeng (2021), "*The Effect of Financial Attitude, Financial Behavior, Financial Knowledge and Sociodemographic Factors on Individual Investment Decision Behavior*", **American Journal of Humanities and Social Sciences Research (AJHSSR)**, S.5(2), ss.519-527.
- WILDAVSKY, Aaron ve DAKE, Karl (1990), "*Theories of Risk Perception: Who Fears What and Why?*", **Daedalus**, S.119(4), ss.41-60.
- YÜCEKAYA, Polat (2024), "*Kişilik Özelliklerinin Finansal Risk Algı ve Davranışlarına Etkisi: Marmara Bölgesi Örneği*", **Doktora Tezi**, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- ZHANG, Mingming, NAZIR, Mian Sajid, FAROOQI, Rabia ve ISHFAQ, Muhammad (2022), "*Moderating Role of Information Asymmetry Between Cognitive Biases and Investment Decisions: A Mediating Effect of Risk Perception*", **Frontiers in Psychology**, S.1-13(828956).